

ОБЩИНА СТРЕЛЧА

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ 2022-2030 година

2021

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ОЗНАЧЕНИЯ	5
ВЪВЕДЕНИЕ	6
1. Национална законодателна рамка	7
2. Политика по енергийна ефективност	9
3. ПРОФИЛ на Община СТРЕЛЧА	12
4. ЕНЕРГИЙНИ ЦЕЛИ на Община СТРЕЛЧА	14
4.1. Основни принципи на планиране на Стратегията	14
4.2. Основни методи и подходи при разработване на Стратегията	14
4.3. Крайно енергийно потребление	16
5. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ	18
5.1. Сграден фонд	19
5.2. Промисленост	21
5.3. Туризм, хотелиерство и ресторантьорство	22
5.4. Селско стопанство	23
5.5. Транспорт	24
5.6. Домакинства	25
5.7. Външна осветителна уредба	26
6. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОДИ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	28
6.1. Стратегически подходи	28
6.2. Критични фактори за успех при реализацията на стратегията	28
6.3. Приоритетни области на въздействие	29
ПРИОРИТЕТ 1:	29
ИЗГРАЖДАНЕ И РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВА ИНФРАСТРУКТУРА	29
Специфична цел 1.1:	29
Повишаване на енергийната ефективност в публичната инфраструктура	29

Специфична цел 1.2:	30
Повишаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината.	30
Специфична цел 1.3:	31
Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление.....	31
ПРИОРИТЕТ 2:.....	31
РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИ ЗА УСТОЙЧИВА ГРАДСКА МОБИЛНОСТ.....	31
Специфична цел 2.1:	31
Повишаване на енергийната ефективност на общественя транспорт.	31
Специфична цел 2.2.:	32
Подкрепа за ефективно управление на трафика	32
Специфична цел 2.3.:	32
Стимулиране на алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност	32
ПРИОРИТЕТ 3:.....	33
ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ВЪЗОБНОВЯЕМИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ.....	33
Специфична цел 3.1.:	33
Повишаване дела на енергията от ВЕИ, използвана в публичния сектор.....	33
Специфична цел: 3.2.:	33
Увеличаване дела на използваната енергия, произведена от ВЕИ в жилищния сектор.....	33
Специфична цел 3.3.:	34
Насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на ВЕИ инсталации на територията на Община Стрелча	34
ПРИОРИТЕТ 4:.....	35
ПОДКРЕПА ЗА ПРОМЯНА НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОВЕДЕНИЕ	35
Специфична цел 4.1:	35

Повишаване на обществената информираност и изграждане на култура за енергийно ефективно поведение в бита и бизнеса.....	35
Специфична цел 4.2:	35
Създаване и промотиране на „зелена” идентичност на община Стрелча	35
ПРИОРИТЕТ 5:.....	36
ПОВИШАВАНЕ НА МЕСТНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ	36
Специфична цел 5.1:	36
Повишаване капацитета на общинска администрация за планиране, изпълнение и мониторинг на мерки за енергийна ефективност	36
Специфична цел 5.2:	37
Мобилизиране на обществена подкрепа за изпълнение на Стратегията за устойчиво енергийно развитие на основата на широко партньорство с бизнеса и организации на гражданското общество	37
7. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ	38
8. МОНИТОРИНГ, ИНДИКАТОРИ, ОБРАТНА ВРЪЗКА	48
9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	49

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ОЗНАЧЕНИЯ

АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ВИ	Възобновяеми източници
ВИЕ	Възобновяеми източници на енергия
ВТЕЦ	Вятърна електрическа централа
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСБ	Енергийна стратегия на България
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗГ	Закон за горите
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
ЗЕ	Закон за енергетиката
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗРА	Закон за рибарство и аквакултури
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
КПД	Коефициент на полезно действие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МЕ	Министерство на енергетиката
МИ	Министерство на икономиката
МПС	Моторно превозно средство
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НПСБНПЕ	Национален план за сгради с близко до нулево потребление на енергия
НДПВЕИ	Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на ВЕИ
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НСИ	Национален статистически институт
ОП	Оперативна програма
ФЕЕ	Фонд "Енергийна Ефективност и възобновяеми източници"
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ПЧП	Публично-частно партньорство
kW	Киловат
kW/h	Киловат час
kW/p	Киловат пик
kWh/m ²	киловат час на квадратен метър
kW-Year	Киловата годишно
MW	Мегават
MWh	Мегават час
MWh/Year	Мегават часа годишно
GWh	Гигават час
toe	Тон нефтен еквивалент
l/s	литра в секунда
m/s	метра в секунда

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за Енергийна ефективност на Община Стрелча и Планът за действие към нея за периода 2022-2030 са изготвени в съответствие с изискванията на Чл.11 от Закона за енергийна ефективност. Времевият хоризонт е осем годишен, като е съобразен с периода на действие на стратегическите документи от по-високо ниво в системата на регионално и национално развитие. Тази програма е първата по рода си, разработвана от община Стрелча. Определени са основните цели, действията и мерките за развитие на общинската политика в областта на енергийната ефективност в контекста на националното законодателство и добрите европейски практики в областта на устойчивото енергийно развитие на местно ниво. Общият стремеж при изпълнението на Програмата за енергийна ефективност е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на територията на Община Стрелча чрез намаляване потреблението на енергийни ресурси от крайните потребители на горива и енергия.

При изготвянето на програмата са използвани всички налични материали, данни и информация, предоставени от общинското ръководство, мрежовия оператор за територията, контролните и общински институции. Програмата е съобразена с Указанията за изготвяне на програми за енергийна ефективност изготвени от АУЕР.

Всички предвидени дейности са съобразени с развитието на района за планиране, особеностите, потенциала на общината, планът за интегрирано развитие на общината и другите действащи общински планове.

Програмата е разработена от експерти на Енергоефект консулт ЕООД - София, съгласно договор с община Стрелча.

1. НАЦИОНАЛНА ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

В момента на изготвяне на програмата страната ни се намира в преходен период. Приети са Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България /2021-2030г/, Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година и Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050. Динамичните процеси в държавната политика и новите очаквания за стратегическо развитие на страната ни предполага значими структурни изменения във вече приетите на национално ниво планове и стратегии. Очаква се изменението им в рамките на 2022 година. Поради това настоящата програма е съобразена с актуалната **Законодателната рамка** за енергийна ефективност, която се определя от следните по-важни действащи нормативни документи:

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България /2021-2030г/;
- Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година;
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050
- Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.;
- Национална рамка за политика за развитието на пазара на алтернативни горива в транспортния сектор и за разгръщането на съответната инфраструктура;
- Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници;
- Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018 –2027 г.;
- Закон за енергийната ефективност;
- Закон за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата;
- Закон за водите;
- Закон за рибарство и аквакултурите;
- Закон за горите;
- Закон за биологичното разнообразие;
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи;
- Закон за опазване на околната среда;
- Наредба № Е-РД-04-1 / 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради;
- Наредба № Е-РД-04-2 / 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;
- Наредба № 15 за техническите правила и нормативни актове за проектирани, изградени и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия;
- Наредба №7 от 15.12.2004 г. за енергийна ефективност на сгради, обнародвана в ДВ, бр.5 от 14.01.2005 г., изм. ДВ бр.90 от 2015 г.;

- Решения на КЕВР за преференциалните цени на изкупуване на електроенергия от ВЕИ;
- Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда;
- Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи;
- Наредба № 3 от 31.07.2003 г. за актовете и протоколите по време на строителството;
- Чиста енергия за всички европейци – законодателен пакет.

Съгласно Парижкото споразумение и Директива 2012/27/ЕС са определени следните цели до 2030 година в европейски мащаб:

- За декарбонизация - намаляване на емисиите парникови газове с 40%
- **За енергийна ефективност – увеличаване на енергийните спестявания с 32%,**
- За дял на ВЕИ в брутното енергийно потребление 32.5%

Националните договорени цели са:

- За декарбонизация - намаляване на крайното енергийно потребление с 31.67%
- За дял на ВЕИ в брутното енергийно потребление 37.09%

Стратегията може да бъде изменена при значими промени в националните или европейските документи.

2. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Енергийната ефективност е всяка мярка или съвкупност от мерки, чрез които се постига ефективно намаляване на разхода на енергия. В сградите това се постига при запазване степента на комфорт в бита и на работното място. В индустрията и услугите се цели намаляване на енергоемкостта на единица произведена продукция или услуга, чрез максимално щадящ за околната среда подход.

Енергийната ефективност може да се представи като **измерител на разумното и ефикасно използване на енергията**. В обхвата на дейностите за постигане на по-високи нива на енергийна ефективност се предвижда изпълнението на:

- сертифициране за енергийна ефективност на нови сгради;
- обследване и сертифициране за енергийна ефективност на сгради в експлоатация;
- проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и на климатични инсталации в сгради;
- управление на енергийната ефективност на общинско ниво;
- подобряване на енергийните характеристики на външно осветление - улично, парково и други;
- намаляване разходите за изкопаеми горива и енергии;
- повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- подобряване на вътрешния микроклимат в сградите;
- намаляване емисиите на вредните вещества и газове.

Енергийната ефективност е предпоставка за устойчиво развитие. Мерките за повишаване на енергийната ефективност са действията, които водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност.

Чрез Програми за енергийна ефективност (ПЕЕ) в Република България се изпълнява политиката по енергийна ефективност (ЕЕ) за постигане на Националната индикативна цел за намаляване на крайното потребление на горива и енергии. Тази цел е заложена в Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година. Една от ключовите цели е да се подпомогне местната власт при осигуряването на подходящо финансиране за изпълнение на отговорностите и за предоставяне на адекватни обществени услуги.

Държавната политика в направление Енергийна ефективност се осъществява въз основа на национални краткосрочни и дългосрочни програми, приети от Министерски съвет, в съответствие със Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ) и подзаконовите актове.

Отговорностите на общините в сферата на енергийната ефективност се съдържат в разпоредбите на Чл. 11 и Чл. 12 от Закона за енергийната ефективност, Чл. 17. от Закона за местното самоуправление и местна администрация, Чл. 6 от Закона за енергетиката,

чл.92 от Закона за устройство на територията и в съответствие с изпълнението на регионалните планове за развитие за определен период.

Община Стрелча предприема постоянни действия за подпомагане на неутрализирането (в известна степен) на непрекъснатото повишаване на цените на енергията и горивата. Провеждат се периодични търгове за доставка на първични горива чрез открити търгове по Закона за обществените поръчки, като цената е значим критерий при подбора на доставчиците.

В общинската програма за управление на отпадъците се предвижда подпомагането и реализирането на бизнес проекти за изграждане на съоръжения, осигуряващи прилагането на високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на енергийни ресурси. Предвижда се разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците и управление на животинските отпадъци. Животинските отпадъци са значим енергиен ресурс на територията на общината с добър потенциал за използване като източник на енергия.

Значителни усилия са насочени към внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения, технологии за производство на „зелени продукти“ и др., които могат да бъдат подпомагани от Оперативни програми и други финансови инструменти. Предвидено е увеличение на рециклираните отпадъци, което пряко повлиява използването на първични енергийни ресурси. Оптимизирането на процесите определя създаването на добри условия за развитие на кръгова икономика в община Стрелча.

В общинската Програма за насърчаване на енергията от възобновяеми енергийни източници и биогорива в Община Стрелча за периода 2020-2029 г. /по чл. 7 от Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогорива/ са предвидени дейности по оползотворяване на местни енергийни ресурси. Съвременните технологии за газификация, залегнали в програмата, са възможност за безотпадно третиране, което да повиши екологичното състояние на територията. С най-голям потенциал са отпадната биомаса (пелетизиране и газификация), слънчевата и геотермалната енергия. Изпълнението им гарантира не само намаление в крайното енергийно потребление, но и значителни екологични ползи, както и дългосрочна заетост на местното население.

Общинската стратегия за устойчиво енергийно развитие 2020-2030 г цели да потвърди ангажимента на Община Стрелча в изпълнението на националната политика по енергийна ефективност чрез оптимизиране на потреблението на енергия, при осигуряване на нормативните изисквания за микроклимат и условия на живот и работа. Търсена е максимална удовлетвореност на гражданите.

Изпълнението на програмата ще допринесе за:

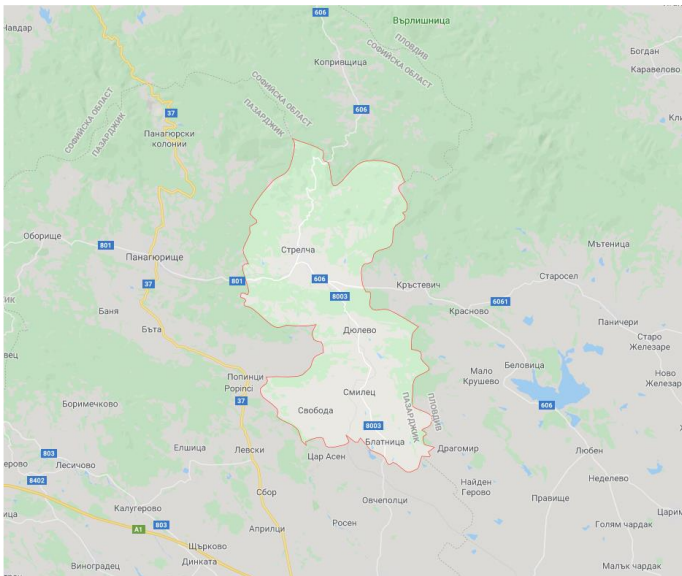
- Смекчаване на последиците от изменението на климата чрез намаляване емисиите на парникови газове по разходно ефективен начин

- Подобряване конкурентоспособността на икономиката на територията на общината и стимулиране на икономическия растеж
- Трайно и значимо решаване на въпросите с осигуряване на сигурна и карбоненуална енергия, с използване на местни ресурси. Това ще доведе до намаляване на зависимостта от внос на енергийни ресурси.

Чрез изпълнение на настоящата програма ще се осигури значителен ресурс, който да се използва за **подобряване на социално-икономическите условия на живот и работа на територията на Община Стрелча.**

3. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА СТРЕЛЧА

Община Стрелча е разположена в подножието на южните склонове на Същинска Средна гора, на 475 м надморска височина. Територията от планината, в която е

разположена Стрелча, е лесно достъпна за посетители поради ниската ѝ надморска височина, наличието на селища и поддържащата ѝ инфраструктура. Тя влиза в границите на Пазарджишка област и заема територия от 224.46 км² (около 5% от областта). В границите на общината са включени един град (Стрелча) и четири села (Блатница, Дюлево, Смилец и Свобода). Населението на общината е 4896 души.

Релефът на общината е средно и ниско планински като

територията ѝ изцяло попада в пределите на планината Средна гора. Северната част на община Стрелча е заета от централните, най-високи части на Същинска Средна гора. В най-северният ѝ ъгъл, на границата с община Копривщица, се издига връх Буная 1572 m. Това е най-високата точка на общината и един от първенците на Средна гора. В средата на общината е разположена малката, но плодородна Стрелчанска котловина, в която от север на юг протича река Стрелчанска Луда Яна, и в която е разположен общинският център град Стрелча. Южните части на общината са заети от южните, ниски части на Същинска Средна гора, като склоновете ѝ в района на селата Свобода и Блатница постепенно потъват в Горнотракийската низина. Минималната надморска височина е 304 m и се намира в коритото на река Луда Яна, разположена южно от село Свобода.

Основна водна артерия на общината е река Стрелчанска Луда Яна (39 km). Тя води началото си от община Копривщица и навлиза в общината от север под името Меде дере, като тече в дълбока и залесена долина. Преминава през центъра на град Стрелча, където приема името Стрелчанска Луда Яна, и пресича от север на юг Стрелчанската котловина. След това реката проломява южните части на Същинска Средна гора и южно от село Попинци (Община Панагюрище) се съединява с идващата отдясно река Панагюрска Луда Яна, където двете образуват същинската река Луда Яна. По протежение от около 6 km. река Луда Яна служи за граница между община Стрелча и община Панагюрище, след което окончателно напуска пределите на общината. През източната част на общината, в дълбока проломна долина, протича

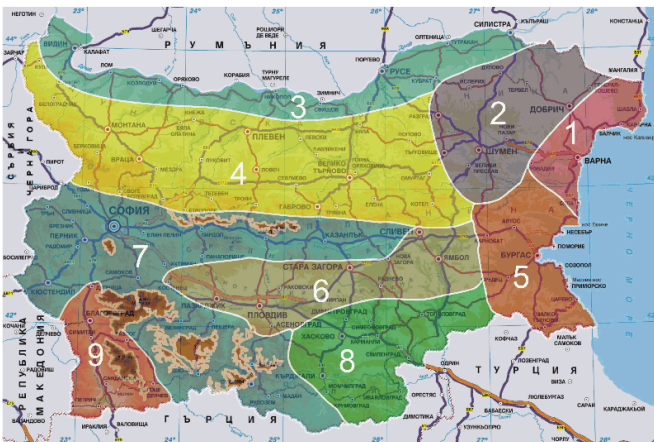
горното и част от редното течение на река Калаващица, десен приток на река Пясъчник. В района на град Стрелча бликат топли минерални извори, които се използват в изградените множество санаториуми, хотели и почивни станции.

Общият брой на населението е:

Населено място	Население (ГД ГРАО 30.09.2021 г.)	Площ на землището, km ²
град Стрелча	3767	119.018
село Блатница	155	18.205
село Дюлево	175	27.785
село Свобода	141	25.352
село Смилец	247	34.100
ОБЩО	4896	224.460

Като важен компонент на географската среда климатът оказва силно влияние върху останалите компоненти на природната среда – води, почви, растителен и животински свят. Има голямо значение за развитие на начина на живот и *икономиката чрез селското стопанство, отделните видове транспорт, строителството и промишлеността.*

Съгласно климатичното райониране на България Община Стрелча попада в преходно-континенталната климатична област, а хълмистият терен със значителни наклони и с надморска височина между 500 и 1000 м определя благоприятно съчетание на планински с умереноконтинентален климат. Котловинното разположение на град Стрелча я предпазва от студени ветрове, а ниската южна част я открива за средиземноморско климатично влияние. Средногодишната температура е умерено висока - около 10°C при абсолютно максимална температура 40°C. Лятото е умерено топло със средна месечна температура през най-топлия месец около 20°C. Есента е с 2°C по-топла от пролетта, с повече ясни дни. Топлата и ясна есен, както и ниската влажност правят Стрелча изключително подходящо място за целогодишно балнеоложко и климатично курортолечение. Изчислено е, че ясните дни са 87.6% през годината.

Съгласно Наредба № Е-РД-04-2 от 22.01.2016г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите, Община Стрелча се намира в седма климатична зона, в която се посочват климатични данни необходими при извършване на обследвания за енергийна ефективност.

4. ЕНЕРГИЙНИ ЦЕЛИ НА ОБЩИНА СТРЕЛЧА

4.1. Основни принципи на планиране на Стратегията

Разработването на Стратегията за устойчиво енергийно развитие (СУЕР) 2022 – 2030г. на Община Стрелча се основава на следните принципи:

- устойчивото енергийно развитие на местно ниво е част от цялостната концепция за устойчиво регионално развитие и концепциите “по-добри за живот градове” /livable cities/;
- устойчивото енергийно планиране е непрекъснат процес, който изисква ежегодно допълване и актуализиране на данните, периодичен анализ и оценка на напредъка;
- устойчивото енергийно планиране отразява интересите и проблемите на всички социални групи и сектори на икономиката представени в една общност: местни власти, производители и представители на обслужващия сектор, финансови институции, неправителствени организации и др .;
- стратегията за устойчиво енергийно развитие е дългосрочен документ, интегрална част от който са краткосрочни планове за действие, планирани на базата на периодичен анализ на съществуващото състояние, оценка на потребностите и възможностите за реализация;
- успешната реализация на Стратегията за устойчиво енергийно развитие е функция на няколко ключови фактора: дългосрочна политическа отговорност и ангажимент, подкрепа от максимален кръг заинтересовани страни и осигуряване на адекватни финансови ресурси.

4.2. Основни методи и подходи при разработване на Стратегията

В процеса на разработване на Стратегията за устойчиво енергийно развитие на община Стрелча за периода 2022 – 2030г. са използвани следните подходи и инструменти:

- интегрирано планиране на мерките и дейностите в съответствие с План за интегрирано развитие на Община Стрелча (2021-2027);

- интегрирано планиране на мерките и дейностите в съответствие с ресурсите, традициите и постиженията в Общината, националната и регионалната европейска рамка за развитие;

- балансирано и поетапно използване на ресурсите на база анализ и оценка на текущото състояние;

- идентифициране спецификата на община Стрелча и ориентиране на ресурсите и дейностите за устойчиво енергийно развитие, базирано на знания и иновации.

Разработването на Планове за действие в периода 2022–2030г., към Стратегията за устойчиво енергийно развитие на община Стрелча, ще се базират на спазването на следните принципи:

- единен методологичен подход при определяне на краткосрочните цели, мерки и планиране на необходимите ресурси;

- интегрираност на процесите на планиране, програмиране, управление и изпълнение на заложените мерки и дейности;

- публичност и прозрачност в процеса на цялостно изпълнение, мониторинг и оценка на постиженията;

- допълняемост на финансирането;

- координиране на дейностите;

- съгласуваност на политиките, инструментите и дейностите;

- спазване на законовата и подзаконовата нормативна уредба на страната и регламентите на ЕС;

- интегриране на мерките, предвидени в Планове за действие в ежедневието, като част от интелигентното енергийно поведение;

- осигуряване на добро управление по време на изпълнението.

Спазването на тези принципи ще допринесе Стратегията да се превърне в:

- механизъм за приобщаване и използване на възможностите на европейски и национални програми за регионално развитие при наличието на сериозната конкуренция с другите общини на страната;

- средство за мобилизиране на местните и централни ресурси;

- средство за интегриране на множеството проекти и планове на общинско и регионално ниво;

- инструмент за повишаване на гражданската активност, за динамично развитие на кварталите, селищните места и общностите, за формиране на чувство за солидарност и съпричастност на населението към развитието на Общината.

За да отговори на завишените изисквания към качество и прецизността на Стратегията и Плановите за действие, в екипа, разработващ Стратегията, са привлечени висококвалифицирани експерти в областта на общинското енергийно планиране и

програмиране от Дирекциите Устройство на територията, МДТ, общинска собственост, проекти, хуманитарни и стопански дейности, Административно финансово и информационно обслужване, както и специалисти в областите на проектите и обществените поръчки, земеделие, екология, енергетика. Те са ръководени от ресорните заместник кметове и главният архитект.

Настоящата Стратегия и План за действие се разработват с активната подкрепа на инж. Георги Павлов – Кмет на Община Стрелча.

Партньори при подготовката на Стратегията за устойчиво енергийно развитие 2022-2030г. са и експерти от Компанията за енергийни услуги Енергоефект Консулт ЕООД.

4.3. Крайно енергийно потребление

По данни на НСИ през периода 2001-2016 г. на национално ниво енергийното потребление нараства значително в сектор „Индустрия“ (с 23.4 %). Най-голям ръст отбелязва потреблението в сектор „Транспорт“ - 67.4%, който от 2009 г. измества сектор Индустрия като най-голям потребител на енергия.

В секторите „Домакинствата“ и „Услуги“ КЕП расте със 17.4 % и 55 % съответно. Потреблението на домакинствата е почти изцяло потребление на жилищните сгради, а потреблението на обществените сгради е основната част от потреблението на услугите.

Основният фактор за ръста на енергийното потребление в сектор Домакинства е нарасналия брой и размер на жилищата и повишения топлинен комфорт.

Съобразно спецификата на регионалните особености на Община Стрелча и бъдещото и развитие, са определени главните цели и основните приоритети в Стратегията за устойчиво енергийно развитие 2022-2030. Направена е обстоен анализ и е определено, че за постигането на целта от 32% намаление в крайното енергийното потребление, съобразена с изискванията на Европейския съюз и националните обвързващи цели, е необходимо да се изпълнят следните пакети от мерки:

- Обследване и сертифициране на всички сгради на територията на Община Стрелча с разгъната застроена площ над 250m² в тригодишен срок до 2025г.
- Изпълнение на оценените енергоспестяващи мерки в срок до 2028 г.
- Поетапно оценяване ефекта на внедрените енергоспестяващи мерки и получаване на удостоверения за спестявания.

Стратегията за устойчиво енергийно развитие 2022 - 2030г ОБЩИНА СТРЕЛЧА

Цели и приоритети на Стратегията за устойчиво енергийно развитие 2022 - 2030г

5. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ

Енергийното потребление в Община Стрелча се разглежда в няколко аспекта:

- Сграден фонд
- Промишленост
- Транспорт
- Домакинства
- Улично осветление и външна осветителна уредба

Като краен доставчик на електрическа енергия за територията на Община Стрелча е Електроразпределение Юг ЕАД.

Електроснабдяването на община Стрелча, като част от Пазарджишка област, е в обхвата на Електропреносен район Пловдив. Електроснабдяването на общината се осъществява от EVN КЕЦ Панагюрище, част от системата на Електроразпределение Юг ЕАД. Територията на общината е 100% електрифицирана. Електропреносната мрежа е въздушна, на стълбове и обхваща всички населени места.

Община Стрелча е една от общините в Южен централен район, в която няма изградена подстанция 110/20 kV и е с по-ограничени възможности за икономическо развитие.

Липсата на развита газопреносна мрежа води до необходимостта от използване на други енергийни източници, предимно фосилни горива – въглища, дърва за горене, нефта и др. Това от една страна значително оскъпява потребяваната енергия, а от друга води до значително замърсяване с вредни емисии и фини прахови частици. Посочените горива се използват повсеместно, както в домакинствата, така и в публичния сграден фонд, услугите, промишлеността и транспорта.

Като краен снабдител на природен газ за територията на Община Стрелча, съгласно решение на ДКЕВР и лицензия за извършване на дейността от 03.10.2006г, е Ситигаз България АД. Към момента няма реализация на заявеното инвестиционно намерение за разширяване на газопреносната мрежа на територията на общината.

В общинската програма по чл. 7 от ЗЕВИ за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива са заложили краткосрочни и дългосрочни мерки за внедряване на екологосъобразни схеми с използване на възобновяеми източници на енергия, но все още не е реализиран пълният им потенциал.

5.1. Сграден фонд

Сградният фонд в община Стрелча е разнообразен и разделен по целеви групи, определени по функции и предназначение за по-лесното и бързо оценяване на енергийното потребление във всяка от групите. Преобладаващата собственост на жилищата е частна, на физически лица - 99.4%. Едва 0.2% от съществуващите жилища са държавна или общинска собственост и 0.4% е на частни юридически лица. Всички сгради са въведени в експлоатация преди 2015 г., което определя и ниското ниво на енергийна ефективност в тях. Няма реализирани нови обекти общинска или държавна собственост. В частния сектор са въведени в експлоатация, отговарящи на съвременните норми 7 еднофамилни къщи и 2 на юридически лица. Преобладаващият брой сгради са строени в периода 1970-1990 г., а малка част-около 10%, са строени преди 1950 г. Едва около 5% от сградния фонд е с висока степен на енергийна ефективност, като преобладаващите мерки, приложени за подобрието им са подмяна на дограми и топлинно изолиране на обшивката на сградите.

Като цяло общинският сграден фонд на територията на общината е изключително остарял, амортизиран, което предопределя високите разходи за поддръжка и експлоатация. Има значителен потенциал за изпълнение на мерки за енергийна ефективност и постигане на добър комфорт на обитаване и работа.

Общинска стратегия за устойчиво енергийно развитие 2022-2030 година

№	Сгради с РЗП > 250 m2	Населено място	Общинска собственост: публична/частна	РЗП, m ²	Гориво/енергия за отопление	Обследане за ЕЕ: да/не	Изпълнени мерки за ЕЕ: да/не	Клас на енергопотребление със сертификат
1	Административна сграда на Община Стрелча	гр. Стрелча, пл. „Дружба“ №2	общинска	1 104	Газьол и електрическа енергия	не	не	-
2	Административна сграда на БКС	бл. "Оборище"	общинска	492	Дърва	не	не	-
3	СУ "Св.св.Кирил и Методий"	бул. „България“ №69	общинска	4 350	Дърва, въглища	да	частично	-
4	НУ "Паисий Хилендарски"	бул. „България“ № 101	общинска	2 004	Дърва, въглища, пелети	да	частично	-
5	ДГ "Д-р Стайко Стайков"	ул.,Недельо Сапунджиев“ №4	общинска	4 858	Пелети	да	да	В
6	Исторически музей и информационен център	бул. „България“	общинска	278	Дърва, въглища, ел. енергия	не	не	-
7	Втори етаж от сградата на МВР	ул. „Калавая“ №1	общинска	391	Дърва, въглища	не	не	-
8	Център за социална рехабилитация и интеграция.	Градски парк	общинска	174	Електрическа енергия	не	не	-
9	НЧ "Просвещение 1871"	пл. „Дружба“ №1	общинска	2 500	Дърва, въглища, ел. енергия	да	не	-
10	Градска баня и плувен басейн гр.Стрелча	ул.,Иван Павлов“ №4	общинска	1 617	Геотермална/минерална/ вода	да	да	В
11	Поликлиника	ул.,Иван Павлов“ №2	общинска	1 062	Електрическа енергия	не	не	-
12	Младежки дом	ул. „Божко Иванов“	общинска	705	Електрическа енергия	да	частично	-
13	Административна сграда кметсто	с. Смилец	общинска	400	Дърва, въглища	не	не	-
14	Административна сграда кметство	с. Блатница	общинска	260	Дърва, въглища	не	не	-
15	Административна сграда кметство	с. Свобода	общинска	448	Дърва, въглища	не	не	-
16	Читалище „Зора 1928“	с. Дюлево	общинска	300	Дърва, въглища	не	не	-
17	Читалище „Г. Михайлов – Силата 1908“	с. Смилец	общинска	460	Дърва, въглища	не	не	-
18	Читалище Фар 1937“	с.Свобода	общинска	500	Дърва, въглища	не	не	-
19	Читалище „Отец Паисий 1936“	с. Блатница	общинска	264	Дърва, въглища	не	не	-
20	Сграда/съблекални/ стадион	гр. Стрелча	общинска	275	Не се отоплява	да	частично	-
21	МЖС, бул. ”България” 110 А,Б,В	гр. Стрелча	частна	3398	Дърва, ел. енергия	да	частично	В

№	Сгради частна собственост	Вид на конструкцията	Преобладаваща етажност
1	400	паянтова	едноетажни
2	750	полумасивна	двуетажни
3	2200	масивна	двуетажни

Все още е много нисък процента на прилагане на мерки за подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд, както и на източници на възобновяема енергия, което се дължи и на слабата информираност на населението за ползите от използването им и възможностите за привличане на външно финансиране.

Ръководството на Община Стрелча полага постоянни усилия да подобри състоянието на сградния фонд и използва всяка възможност за привличане на инвестиции чрез кандидатстване за финансиране към структурните и регионални фондове. През периода 2016–2021г. са изпълнени 8 броя Обследвания за енергийна ефективност и сертифициране на общински и частни сгради. Само за последните пет години са напълно енергийно обновени 2 общински сгради - ДГ "Д-р Стайко Стайков" и Градска баня и плувен басейн, гр. Стрелча с обща разгъната застроена площ 6475 кв.м.

Предвидено е за разглежданият програмен период до 2030 г. да бъдат изпълнени дейности по подобряване на енергийна ефективност на обществени сгради, в които се предоставят обществени услуги. Предвижда се внедряване на мерки за енергийна ефективност в административна сграда на общинска администрация град Стрелча, в сградата на здравно заведение – поликлиника и преминаване към енергоефективен възобновяем източник на енергия за отопление и охлаждане на основата на геотермална енергия на общинско училище СУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Стрелча“.

Общият предвиден индикативен бюджет възлиза на 2 350 000 лв. без ДДС.

5.2. Промисленост

Преобладаващите предприятия са в сферата на преработвателната промишленост и услугите. Добре развито е производството на млечни и месни продукти, животновъдството, дървопреработването, производството на етерични масла и др.

Характерът на предприятията е основно микро, малки и средни предприятия, като работещите в тях са основно до 50-70 човека. Преобладаващата част от предприятията са в сферата на търговията и услугите. Добре развити са и предприятия заети с производството на оптични и медицински изделия, обработване на пластмасови изделия, добив и преработка на строителни материали, преработка на селскостопанска, горска продукция и рибовъдство и др. Енергийната обезпеченост на тези предприятия е

предимно с твърди горива – дърва, чипс и пелети, както и с електрическа енергия от електроразпределителната мрежа.

Промишлеността в Община Стрелча се характеризира с ниска енергийна интензивност, като преобладаващите енергийните разходи са не толкова производствени, колкото за осигуряване на отоплението и охлаждането на производствените обекти и офиси.

Водещата роля на общината е в създаването на подходяща среда за енергоспестяване, в даването на личен пример и осигуряване на съдействие при достъпа до средства за финансиране на мерки за енергийна ефективност и внедряване на системи с източници на възобновяема енергия.

5.3. Туризъм, хотелиерство и ресторантьорство

Основният ресурс, с който разполага общината са природните дадености. Уникалните историко-географски характеристики, природните и исторически забележителности, минералните извори и розови насаждения превръщат Стрелча в курорт от национално значение с държавен акт 331 на МС от 23 август 1969 г. и райско кътче за българските и чуждестранни туристи.

Различни епохи са оставили своя отпечатък върху облика на Стрелча през нейната многовековна история. На територията на общината има запазени следи от присъствието на праисторически хора, траки, славяни, византийци, римляни и българи.

Историческите паметници в Стрелча и околностите ѝ все още напомнят за традициите, начина на живот и обратите в историческата съдба на хората, обитавали тези земи в продължение на векове.

Стрелча разполага с три минерални извора с температура от 23 до 45 градуса с доказани балнеоложки качества. Водата е слабоминерализирана, хипертермална, сулфитна–хидрокарбонатна - натриева, флуорна и радиоактивна. Без цвят и мирис, с приятен вкус, тя е средство за лечение на редица болести.

Историческото наследство и прекрасната природа са оставили своя отпечатък върху духа и традициите на стрелчани. В града от 1904 г. се издига храм-паметник „Св. Архангел Михаил“. Върху каменни плочи на фасадата му са изписани имената на всички загинали от Априлското въстание до Втората световна война. В приказните околности на Стрелча има още два параклиса - „Св. Петка“ и „Св. Георги“, в които на празници се отслужват литургии.

Вече над 130 години в Стрелча са отворени вратите на Народно читалище „Просвещение“, създадено през Възраждането по идея на Апостола на свободата Васил Левски. Библиотеката е с богат библиотечен фонд. Към читалището действат и различни самодейни състави, фолклорни хорове, театрален колектив, литературен клуб, клуб по краезнание, школи по английски език, компютри и солфеж.

Фолклорният състав на гр. Стрелча е носител на десетки отличия, златни медали и почетни грамоти от регионални, областни и национални събори и фестивали. Сред тях са Националният събор в Копривщица, българският събор „Рожен 2000“, Вторият национален конкурс за изпълнители на български народни песни „Атанаска Тодорова — Чирпан — 99“, както и Старопланинският събор „Балканфолк - Велико Търново - 2000“.

Освен в България, фолклорният състав към читалището е провел успешни турнета зад граница - през 1991 г. в Истанбул - Турция, през 1993 г. в Скопие, Битоля и Охрид - Македония, през 1995г. в Белфос, Страсбург и Париж - Франция. Изпълнения му са излъчвани по Баварската телевизия - Мюнхен, Българската национална телевизия, радио Пловдив, Българско национално радио и Кабелна телевизия - Пазарджик.

Традиция за Стрелча е пролетният Празник на розата, известен в цялата страна. Той е не само символ на красотата, пренесена през вековете до наши дни, но и част от душевността на стрелчанина, традициите и начина му на живот. Празникът започва с ритуален розобер и продължава с избор на Царица на розите. Традиционни са и Празникът на града - на Илинден и съборите на четирите съставни села.

На територията на общината са развити следните видове туризъм:

- Културно–познавателен - притегателно място за посетителите на града са Стрелчанските скални образувания, тракийските гробници и средновековната крепост. Незабравими спомени оставят и местните традиции, свързани с ежегодния Празник на розата;
- Балнеоложки - естествените минерални извори са подходящи за лечение на редица заболявания, а хотелите и санаториумът в града се грижат за доброто настроение на гостите на Стрелча;
- Трекинг - с добре изградената си инфраструктура и удобно географско положение, градът е изходен пункт за маршрути в Същинска Средна гора, които водят до известни природни и исторически обекти: Панагюрище, Копривщица, Хисаря, Карлово, връх „Вълк“, „Барикадите“, връх „Богдан“, Жаба могила, Каменната приказка, Крепостите.

На територията на общината са разположени множество хотели, мотели, почивни бази и модерен балнеосанаториум.

Развитието на туризма в района на Стрелча е приоритетна задача за общината.

5.4. Селско стопанство

Климатът в района е съчетание на планински и умерено-континентален, а меките зими и прохладното лято заедно с уникалните почвени характеристики създават изключително благоприятни условия за отглеждане на маслодайна роза и производство на най–качественото розово масло в България.

Географското положение на Стрелча и благоприятното съчетание на климатични и почвени характеристики дават възможности за развитието на земеделието в района и производството на екологично чисти продукти.

Освен аромат на рози, в областта се долавя и полъха на лавандула от обширните поля с насаждения, които осигуряват производството на първокласни етерични масла.

Розовите градини на Стрелча обхващат над 3000 дка - това е най-големият розопроизводителен район в България, като на територията на общината се произвежда най-качественото розово масло в страната. Освен розите, в последните години в района на Стрелча успешно се отглежда лавандула, от която се извлича първокласно етерично масло.

Главни водосборни реки в общината са Стрелчанска Луда Яна и Калаващица. Изградени са и 10 язовира - по два в Стрелча и Дюлево и по три в Смилец и Блатница. Те се използват за напояване и рибовъдство.

5.5. Транспорт

През Община Стрелча преминават частично 3 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 39.2 km:

- участък от 18.1 km. от Републикански път III-606 (от km 23.3 до km 41.4);
- последният участък от 4.5 km. от Републикански път III-801 (от km 60.7 до km 65.2);
- последният участък от 16.6 km от Републикански път III-8003 (от km 22.1 до km 38.7).

По цялото протежение на общината - от юг на север, а след общинския център на запад преминава участък от 23.6 km от трасето на жп линията Пловдив – Панагюрище.

Транспортната инфраструктура на общината е добре развита, с удобни пътища, които я свързват със София, Копревщица, Панагюрище, Пловдив, Пазарджик, Хисаря и Карлово. Разстоянието от Стрелча до магистрала „Тракия“ е 45 km. Най-близкото летище е в Пловдив и е отдалечено на 60 km, летище София е на 106 km.

Местоположението на Общината, близостта до двата областни града – Пазарджик и Пловдив, както и липсата на преминаващ в близост първокласен път, определя развитието на транспортните услуги свързаните с тях транспортни услуги. Според националната концепция за пространствено развитие до 2028 г, Община Стрелча е разглеждана като център с възможности за използване на специфични местни ресурси и традиции. Очакването е да се развива успешно като центрове със значение за група общини и играе роля в укрепване развитието на периферните райони. Така отреденото и място не позволява мащабно използване на структурните фондове за развитие на значими транспортни схеми. Това определя и енергийните разходи за транспорт като значими с местно значение – обслужване на собствените транспортни средства,

осигуряващи движението на стоки и услуги от предприятията и от населените места към други населени места и обратно.

Основните горива са бензин, дизелово гориво и природен газ, като транспортният парк е разнообразен – лек, лекотоварни, товарни автомобили и автобуси от марките Шкода, Пежо, Фолксваген, Дачия, Лада, Ситроен, Хюндай, Мерцедес, ГАЗ 66 с година на въвеждане в експлоатация варираща от 1989 до 2009 г. Използват се и специализирани машини и трактори. През 2021 г. са закупени нови лек автомобил, сметосъбирачна машина и трактор, които отговарят на най-съвременните норми за екологичност и енергийна ефективност.

Следва да се отбележи, че общинското ръководство полага значителни усилия за подобряване на автомобилния парк.

Средният годишен разход за горива за периода 2017 – 2020 г. възлиза на 14 100 л.

Следва да се отбележи, че благодарение на добрата дисциплина и въведените мерки за намаляване на необоснованите разходи, количествата горива през 2020г. са намалели с близо 15% спрямо 2018г и 2019г.

5.6. Домакинства

Сградният фонд, който включва частните сгради на домакинствата в община Стрелча е разнообразен – еднофамилни къщи, малки кооперации и многофамилни жилищни блокове. Строителните характеристики и състоянието на сградите не се различава от състоянието на общинските сгради. Преобладаващата част от сградите отговарят на стари норми, изградени по стари строителни технологии и не отговарят на съвременните норми за енергийна ефективност. Това предопределя необходимостта от прилагане на съвременни методи за подобряване на енергийната ефективност, вкл. използването на източници на възобновяема енергия.

Изпълняват се частични енергоспестяващи мерки върху сгради от битовия сектор, определени от желанието и възможностите на собствениците, но те са крайно недостатъчни. Най-висок дял в енергийното потребление на битовия сектор има електроенергията като общата тенденция е на намаляване на потреблението за сметка на осигуряване на нормативните изисквания за комфорт на обитаване. Над 75% от целия жилищен фонд се състои от сгради с ниска енергоефективност, остарели, амортизирани, без изолации, със стара дървена дограма. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на мерки за енергийна ефективност, което води до цялостен неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Над 50% от тях използват неефективни стари електрически уреди, а не енергоефективни. Основната причина е в ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст. Голяма част от хората не са информирани за етикерането на стоките и параметрите им по отношение на икономичност на ел. енергия.

През последните години Общината създава благоприятни условия за привличане на финансов ресурс по оперативните програми и управлява успешно процеса по реализация на мерки за повишаване на енергийната ефективност в частните многофамилни сгради. Осъществява координацията и следи за правомерното разходване на средствата чрез задължително обследване за енергийна ефективност, сертифициране и паспортизация на тези сгради, избор на изпълнители и осъществяване на строителен и инвеститорски контрол.

С активното съдействие на община Стрелча в периода 2016-2020г. е изпълнено пълно енергийно обновяване на многофамилна жилищна сграда с РЗП 3398 на бул. "България" 110 А,Б,В. Стойността на инвестицията възлиза на 361 094 лв. без ДДС и спестената първична енергия е над 260 MWh и 84t емисии.

Планирано е изпълнението на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради.

5.7. Външна осветителна уредба

Системата за улично осветление на територията на община Стрелча представлява съвкупност от захранващи източници, разпределителна електрическа мрежа, стълбови линии, арматура и разнообразни осветителни тела. От страна на общината, през последните години, по системата за улично осветление са извършвани основно възстановителни дейности и подмяна на осветителите, смяна на дефектирали лампи и на прекъснати проводници. Подмяната на уличните лампи е на база експертно решение и е изпълнявано от служителите на Общинско предприятие "Благоустройство, комунално стопанство и озеленяване" (ОП "БКС"). Смяната е осъществявана без да е изготвян проект и/или светлотехнически изчисления.

Съществуващото улично осветление (УО) във всички населени места в общината е главно със стоманобетонни стълбове. Разстоянието между отделните стълбове, с изключение на централната част на гр. Стрелча, е средно 35m. Разположени са едностранно. Осветителните тела са чрез рогатки. На много места, въпреки че стълбовете са с двойна рогатка, е монтиран само по един осветител. Част от осветителните тела са с липсващи или повредени разсейватели. Съществуват участъци в които уличното осветление е монтирано така, че съществуващата въздушна мрежа на електроразпределителното дружество и мрежите на телекомуникационните компании или на различните местни доставчици на интернет затрудняват тяхното обслужване и създават необходимост от допълнителни разходи по поддръжката. Състоянието на осветителната мрежа е в невъзможност да осигури нормативната осветеност на улиците, съгласно действащите стандарти.

Населено място	Тип	Осветителни тела (бр.)	Единична мощност (W)	Обща мощност (kW)
гр. Стрелча	живачни	34	125	83.5
	живачни	312	250	
	КЛЛ (2X18)	34	36	
с. Блатница	живачни	62	250	15.5
с. Дюлево	живачни	70	250	17.5
с. Свобода	живачни	67	250	16.8
с. Смилец	живачни	108	250	27.0
	Общо	687		160.2

Осветителните тела са ниско ефективни, с висок разход на енергия. Преобладават живачни лампи с високо налягане /ЖЛВН/ от 250W и 125W - над 95% и малка част са луминесцентни лампи (КЛЛ) 2x18W, които не покриват нормите за осветление.

Годишните разходи за поддръжка на осветителната система са значителни.

Основен приоритет на Общинското ръководство е обновяването и модернизирването на Уличното осветление. Изпълнено е обследване за енергийна ефективност и е изготвена пълна проектна документация за цялата община Стрелча с включени всички населени места. Проектът „Реконструкция и модернизация на уличното осветление в община Стрелча“ предвижда реализирането на енергоспестяващите мерки, предложени в доклада за енергийно обследване на системата за улично осветление. Включена е подмяна на съществуващите стари осветители с най-съвременен технологично решение – светодиодна технология. Индикативният бюджет за техническото изпълнение възлиза на 200 000 лв. без ДДС.

Предложените мерки за подобряване на енергийната ефективност на системата за изкуствено външно осветление в населеното място ще осигурят постигането на нормативните класове на осветление. Използването на най-модерни технологии – светодиодни осветители от висок клас и система за използване на интелигентна система за мониторинг и контрол, ще гарантират значителни икономии на енергия и ще повишат качеството на живот в общината.

Очакваната годишно спестена ел. енергия по база, осигуряваща пълно покритие на нормативните изисквания за осветеност, възлиза на 800 MWh, като средното намаление на CO₂ емисии годишно е над 700 t.

Предвидените инвестиции по енергетичните съоръжения се очаква да се възвърнат, само от реализираните енергийни спестявания, за по-малко от пет години.

6. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОДИ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

6.1. Стратегически подходи

При изпълнението на Стратегията за устойчиво енергийно развитие (СУЕР) 2022 – 2030г. Община Стрелча ще следва следните **стратегически подходи**:

- Подобряване на институционалния капацитет – амбициите на Община Стрелча са да се превърне в община - модел, прилагаща принципите на устойчивото енергийно развитие.
- Насърчаване използването на добри практики и иновационни технологии - Усилията на Общината са насочени към планиране и инвестиране в нови нисковъглеродни технологии в публичната инфраструктура.
- Подкрепа и насърчаване на зелени частни инвестиции - Община Стрелча насърчава новосъздадените и съществуващи предприятия, както и обществеността на Стрелча да инвестират в енергийно ефективно поведение и производства.

6.2. Критични фактори за успех при реализацията на стратегията

При изпълнението на Стратегията за устойчиво енергийно развитие (СУЕР) 2022 - 2030г. Община Стрелча ще следва следните **стратегически подходи**:

- **Ефективно разпределение на ключовия персонал и основните финансови ресурси за изпълнението на стратегията за устойчиво енергийно развитие** - въвеждане на организационни промени и обособяване на структурни звена за управление на енергията и климата, инициране на програма за развитие на персонала и разработване на общ набор от ценности и основни цели, своевременно стартиране на първите оперативни дейности, включително провеждане на кампании за представяне на предизвикателства, приоритети и планирани дейности пред гражданите и бизнеса, стартиране на първите проекти за инвестиции в инфраструктура и обществени сгради в новия програмен период 2022 – 2026 г.
- **Разработване на подробни планове за инвестиции в енергийна ефективност: реновиране на общинския сграден фонд, подобряване на енергийната ефективност в частния жилищен фонд, инвестиции в централизирани системи за отопление и др.** Специално внимание следва да се обърне на дългосрочните възможности за финансиране и необходимостта от създаване на експерти по финансов инженеринг.

- **Стартиране на диалог с потенциални предприемачи** - търсене на конкретни възможности за разработване и изпълнение на мащабни инвестиционни проекти в областта на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници, както и подготовка на необходимите гъвкави регулаторни механизми за насърчаване на частните инвестиции.
- **Идентифициране и преодоляване на критичните пречки в законодателството за ЕЕ и ВЕИ** и планиране на инициативи за по отношение на националните власти за преодоляването им.
- **Наблюдение на напредъка отблизо** - планиране и стартиране на нови дейности и инициативи, когато старите са завършени.

6.3. Приоритетни области на въздействие

ПРИОРИТЕТ 1:

ИЗГРАЖДАНЕ И РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВА ИНФРАСТРУКТУРА

Специфична цел 1.1:

Повишаване на енергийната ефективност в публичната инфраструктура

Мерки:

- Реконструкция и обновяване на съществуващата общинска социална, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на енергоспестяващи мерки, вкл. за постигане на сгради с близко до нулево потребление;
- Въвеждане и утвърждаване на система от стандарти за енергийна ефективност при строежа на нови сгради – общинска собственост;
- Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд – общинска собственост.

Очаквани резултати:

- Подобряване комфорта на обитаване и работа в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление;
- Оптимизиране на бюджетните разходи в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнените енергоефективни мерки, спрямо нормативно определените за предходни периоди;
- Удължен експлоатационен срок на публичната инфраструктура и на техните инсталации и съоръжения;

- Намаляване въглеродните емисии от публичната инфраструктура.

Специфична цел 1.2:

Повишаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината.

Мерки:

- Извършване на обследвания за енергийна ефективност на жилищните сгради на територията на Община Стрелча;
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради на територията на общината с приоритет на многофамилните жилищни сгради;
- Разработване и реализация на консултативни и информационни механизми за популяризиране на енергийно ефективни мерки в жилищния сектор;
- Разработване и прилагане на местни финансови механизми в подкрепа на въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищния сектор;
- Въвеждане на стандарти за енергийно ефективно управление на социалните жилища в община Стрелча;
- Разработване и осъществяване на общинска програма за стимулиране създаването на жилищни асоциации и други приложими форми на сътрудничество, с оглед на улесняване на финансирането и изпълняването на проекти за енергийна ефективност и използване на ВЕИ в многофамилни сгради;
- Въвеждане на ефективни системи за мониторинг на резултатите от реализираните мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради.

Очаквани резултати:

- Намаляване на годишните финансови разходи за енергия на домакинствата;
- Подобрен комфорт на обитаване в обновените сгради;
- Удължен живот на изброените сгради и на техните инсталации и съоръжения;
- Подобрена градска среда и цялостна визия на Община Стрелча;
- Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от частния жилищен фонд.

Специфична цел 1.3:

Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление

Мерки:

- изготвяне и поддържане на база електроенергийни и светлотехнически данни за системата на улично осветление в Община Стрелча;
- ремонт на съществуващото и изграждане на ново улично осветление, въвеждане на мерки за енергийна ефективност;
- поетапно изграждане на автономно енергоспестяващо улично осветление в проблемни жилищни райони;
- въвеждане на системи за ефективно управление на уличното осветление;
- разработване на ефективни системи за поддържане и експлоатация на уличното осветление, включително и с участието на граждани.

Очаквани резултати:

- Подобряване на качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с хигиенните норми;
- Намаляване на бюджетните разходи за улично осветление;
- Подобряване безопасността и физическите характеристики на градската среда;
- Редуциране на въглеродните емисии, генерирани от уличното осветление.

ПРИОРИТЕТ 2:

РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИ ЗА УСТОЙЧИВА ГРАДСКА МОБИЛНОСТ

Специфична цел 2.1:

Повишаване на енергийната ефективност на обществения транспорт.

Мерки:

- Обновяване на автобусния парк на обществения транспорт;
- Оптимизиране на мрежата на обществения транспорт;
- Въвеждане на система за мониторинг и контрол на обществения транспорт;
- Въвеждане на нови технологии, щадящи околната среда в системата на обществения транспорт, вкл. споделен транспорт;

- Разработване и въвеждане на системи за транспорт, основан на търсенето.

Очаквани резултати:

- Подобряване качеството на транспортното обслужване в общината;
- Намаляване на средната продължителност на обществените пътувания в рамките на общината;
- Подобро качество на атмосферния въздух;
- Намаляване на разходите за енергия в областта на транспорта.

Специфична цел 2.2.:

Подкрепа за ефективно управление на трафика

Мерки:

- Разработване и прилагане на иновативни решения за товарния транспорт в градски условия;
- Разработване и въвеждане на система от стимули за закупуване и използване на екологично чисти транспортни технологии.

Очаквани резултати:

- подобряване условията за безопасно придвижване в градска среда;
- намаляване на броя на пътно - транспортни произшествия;
- подобро качество на атмосферния въздух;
- намаляване броя на пътуванията с лични превозни средства.

Специфична цел 2.3.:

Стимулиране на алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност

Мерки:

- въвеждане на система за отдаване на велосипеди под наем;
- обособяване и изграждане на пешеходни маршрути и зони за отдих;
- планиране и провеждане на обществени кампании за промоция на алтернативни начини на придвижване.

Очаквани резултати:

- създадени условия и подходяща инфраструктура за устойчиви модели на придвижване;
- създадени условия за безконфликтно придвижване на автомобилисти, велосипедисти и пешеходци;
- подобро качество на атмосферния въздух в резултат от промяна в начина на придвижване.

ПРИОРИТЕТ 3:

ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ВЪЗОБНОВЯЕМИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ

Специфична цел 3.1.:

Повишаване дела на енергията от ВЕИ, използвана в публичния сектор

Мерки:

- Инсталиране на системи използващи възобновяеми енергийни източници в сгради - общинска собственост (соларни, фотоволтаични инсталации, термпомпи, биомаса);
- Разработване и прилагане на мерки за въвеждане на хибридно улично осветление;

Очаквани резултати:

- подобрени енергийни характеристики на общинския сграден фонд и подобрен топлинен комфорт за работещи и посетители;
- подобряване качеството на услугите, предоставяни от община Стрелча;
- намаляване разходите за енергия за отопление и осветление в публичния сектор;
- намаляване на въглеродните емисии генерирани в публичния сектор.

Специфична цел: 3.2.:

Увеличаване дела на използваната енергия, произведена от ВЕИ в жилищния сектор

Мерки:

- Провеждане на информационни кампании за популяризиране използването на възобновяеми енергийни източници в частни жилищни сгради – геотермална вода, природен газ, биомаса, енергия от слънцето - слънчеви колектори и фотоволтаици;

- Създаване на консултативен механизъм за техническа помощ на домакинства за изграждане на малки фотоволтаични централи и монтиране на соларни панели върху покривите на многофамилни сгради.

Очаквани резултати:

- създадена подходяща информационна среда за стимулиране на инвестиции във ВЕИ;
- намаляване разходите за енергия на домакинствата и редуциране на въглеродните емисии, в резултат на въведени системи ВЕИ в жилищните сгради.

Специфична цел 3.3.:

Насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на ВЕИ инсталации на територията на Община Стрелча

Мерки:

- Инсталиране на фотоволтаични централи и слънчеви системи върху големи покривни и сградни площи на производствените предприятия, складове, търговски и офис сгради;
- Използване на възможностите за производство на енергия от преработка на отпадъци и утайки от пречиствателни станции;
- Инсталиране на малки вятърни централи за промишлени нужди;
- Използване на високоефективни уреди за отопление на биомаса в малки и средни предприятия;
- Изграждане на партньорства за разработване и прилагане на система от услуги за консултиране на малки и средни предприятия за въвеждане на ВЕИ;
- Административно стимулиране на промишлеността и бизнеса за използване на ВЕИ - данъчни преференции, специализирано административно обслужване;
- Разработване на механизми за публично - частно партньорство за изграждане на ВЕИ инсталации на територията на Община Стрелча;
- Създаване на енергийна информационна база за инсталираните ВЕИ.

Очаквани резултати:

- създадена подходяща информационна и подкрепяща среда за стимулиране на инвестиции в зелена икономика на местно ниво;
- увеличен дял на бизнес инвестициите в технологии за изграждане на ВЕИ.
- повишаване дела на използваната енергия, произведена от ВЕИ, използвана в промишления сектор

ПРИОРИТЕТ 4:

ПОДКРЕПА ЗА ПРОМЯНА НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОВЕДЕНИЕ

Специфична цел 4.1:

Повишаване на обществената информираност и изграждане на култура за енергийно ефективно поведение в бита и бизнеса

Мерки:

- Организиране и провеждане на информационни кампании, основани на принципа на социалния маркетинг;
- Изграждане на партньорства с местни и регионални структури на гражданското общество, медиите и бизнеса за провеждане на съвместни инициативи за популяризиране на мерки за енергийна ефективност в бита;
- Разработване и въвеждане на програми за обучение в училищна и извънучилищна среда;
- Разработване и прилагане на ефективни информационни модели за популяризиране на европейското, национално и местно законодателство в областта на енергийната ефективност;
- Насърчаване на зелените инвестиции и подкрепа за внедряване на енергийно ефективни практики и иновационни технологии в бизнеса;
- Изграждане на партньорства за разработване и прилагане на система от услуги за консултиране на малки и средни предприятия;
- Административно стимулиране на промишлеността и бизнеса за внедряване на иновации и енергоефективни технологии.

Очаквани резултати:

- повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред обществеността и бизнеса за енергийно ефективно поведение;
- изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в бита и промишлеността;
- намаляване потреблението на енергия.

Специфична цел 4.2:

Създаване и промотиране на „зелена” идентичност на община Стрелча

Мерки:

- Разработване и внедряване на правила за енергийно ефективно поведение на служителите в общинска администрация и други общински структури;

- Разработване и внедряване на принципи и правила за подготовка на т.нар. “зелени обществени поръчки”, стимулиращи рационалното използване на природните ресурси;
- Създаване на международни партньорства, подготовка и изпълнение на партньорски проекти в областта на енергийната ефективност.

Очаквани резултати:

- Утвърден имидж на Община Стрелча като промотър и модел за енергийно поведение;
- Повишаване на дела на зелените инвестиции на територията на община Стрелча

ПРИОРИТЕТ 5:

ПОВИШАВАНЕ НА МЕСТНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ

Специфична цел 5.1:

Повишаване капацитета на общинска администрация за планиране, изпълнение и мониторинг на мерки за енергийна ефективност

Мерки:

- Създаване на структурно звено в общинската администрация, което поема отговорността по координация на целия процес на планиране, реализация и мониторинг на устойчиви енергийни политики на местно ниво;
- Въвеждането на подходяща система за обучение на експерти в местната администрация от ресорните звена, ангажирани в планирането, изпълнението и контрола на капиталовите инвестиции и политиките по териториално развитие;
- Въвеждане и утвърждаване на система за начина на работа и разпределяне на задълженията и отговорностите на ключовите фигури и структурни звена в общинската администрация за планиране, реализация и мониторинг на местните политики по енергийна ефективност;
- Усъвършенстване на системата за отчитане, контрол и анализ на енергопотреблението в Община Стрелча.

Очаквани резултати:

- Повишен капацитет на Община Стрелча за планиране, реализация и мониторинг на местни политики за енергийна ефективност.

Специфична цел 5.2:

Мобилизиране на обществена подкрепа за изпълнение на Стратегията за устойчиво енергийно развитие на основата на широко партньорство с бизнеса и организации на гражданското общество

Мерки:

- Създаване и функциониране на общински информационен център за управление на енергията;
- Създаване и функциониране на Консултативен съвет за енергийна ефективност при Община Стрелча;
- Подготовка и провеждане на обществена информационна кампания за популяризиране целите на Стратегията и приоритетите в енергийната политика на Община Стрелча, отчитане на постиженията и резултатите по нейното изпълнение;
- Въвеждане на партньорски механизми за постоянно наблюдение, анализ и оценка на напредъка по изпълнението на Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Община Стрелча 2022 г. - 2030г.

Очаквани резултати:

- Осигурена широка обществена подкрепа за изпълнението на общинската Стратегия за устойчиво енергийно развитие;
- Установени трайни партньорства между различните заинтересовани страни в процеса на изпълнение, мониторинг и оценка на Стратегията
- Устойчиво управление на енергията на територията на общината, основано на координирани усилия на различни заинтересовани страни.

7. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Основен източник на финансов ресурс за реализацията на мерки за енергийна ефективност са общинския бюджет и привлечени допълнителни финансови ресурси от оперативните програми, съфинансирани от Европейския съюз, заемни фондове и партньорски програми. Поради своето разнообразие и специфика, реализираните от Община Стрелча проекти, съфинансирани с външни източници трябва да бъде внимателно анализирана ефективността на разходите.

Бюджетът на Община Стрелча в своята приходна част се формира от общински и държавни дейности. Възможностите за преки инвестиции в мерки за енергийна ефективност са силно ограничени. Въпреки това, във възможностите на общината е да подготви проектна документация, вкл. обследвания за енергийна ефективност и сертифициране на сгради, да анализира технико-икономическите аспекти на проектните решения и да участва със свой дял в съфинансирането на по-значими проекти, да привлече заемаен капитал при преференциални условия или да се включи в публично-частни партньорства.

През бъдещият програмен период съществуват достатъчно възможности за финансиране на проекти, имащи за цел подобряване на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници. Финансовото обезпечаване на проекти, насочени към оползотворяването на наличния потенциал от ВЕИ, може да се осъществи със средства от оперативни програми и фондове, както и посредством схеми за предоставяне на заеми при преференциални условия.

Преди да се избере конкретен източник на финансиране, е необходимо на първо място да се локализируют наличните възобновяеми източници, както и да се познават технологиите, позволяващи оползотворяването на ВЕИ. Кандидатстването за финансиране винаги е свързано с изготвянето на предпроектно проучване, включващо техническото предложение и подробен финансов анализ.

Условно най-важните параметри на един проект по енергийна ефективност могат да се разделят на три групи:

- 1) технически параметри: количество годишна спестена енергия в крайното потребление (kWh/год.);
- 2) екологични параметри: спестени емисии на CO₂ (tCO₂/год.);
- 3) икономически параметри: вътрешна норма на възвращаемост (IRR), нетна настояща стойност (NPV), срок на откупуване.

При определянето на финансовите показатели на даден проект трябва да се обърне внимание на очакваното покачване на цените на енергийните източници в бъдеще, както и на актуалните равнища на лихвените проценти, предлагани от финансиращите институции.

Източниците на финансиране на проектни предложения или на части от проект, касаещ оползотворяването на възобновяема енергия могат да бъдат групирани по следния начин:

- 1) собствено финансиране;
- 2) схеми за привличане на финансов ресурс от различни източници;
- 3) средства от оперативни програми;
- 4) кредитиране от различни източници;
- 5) създаване на публично-частно партньорство.

Национален доверителен ЕкоФонд

Националният доверителен ЕкоФонд /НДЕФ/ е създаден по силата на споразумение “Дълг срещу околна среда” между правителството на Конфедерация Швейцария и правителството на Република България. Фондът допринася за изпълнението на политиката на българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазването на околната среда. Условно финансирането е разделено на две оси:

- 1) Първа ос – проекти, финансирани като процент от инвестицията - приемат се концепции за проекти, които ще се финансират на базата на стойността на инвестицията, необходима за намаляването на емисиите на парникови газове, на базата на извършено енергийно обследване и изготвен инвестиционен проект съгласно българското законодателство;
- 2) Втора ос – проекти, финансирани на базата на редуцираните емисии - приемат се предложения за проекти, за които стойността на безвъзмездната помощ ще се изчислява на базата на прогнозата за намалените емисии на парникови газове, постигнати в резултат на направените инвестиции. Самата безвъзмездна помощ може да се отпуска при стартирането на инвестиционния процес.

Чрез комбинираното финансиране се планира да се реализират проекти за няколко типа обекти – за улично осветление, по-големи общински обекти.

За изпълнението на общинските цели за подобряване на енергийната ефективност в сгради от образователната инфраструктура на община Стрелча ще се ползват възможностите за финансиране, които предоставя Инвестиционната програма за изменение на климата, част от грантовете на НДЕФ.

Финансов инструмент– ELENA

Инструментът ELENA /European Local ENergy Assistance/ се финансира от програмата „Интелигентна енергия за Европа 2020“ /Intelligent Energy Europe II (IEE)/ и е създаден, за да подкрепи енергийната и климатичната политика на ЕС и може да се използва от местните и регионалните власти при разработването на проекти, касаещи енергийната ефективност и възобновяемата енергия. Чрез финансовия инструмент се осъществява безвъзмездно финансиране от страна на Европейската инвестиционна банка и

Европейската комисия при подготовката на инвестиционни програми за енергийна ефективност и възобновяеми източници. Покриват се до 90% от разходите за техническа подготовка, предварителни проучвания, за подготовка на програми и бизнес планове, одити, тръжни процедури и договори, за управление на проектите и за разходи по невъзстановим данък добавена стойност.

Договори с гарантиран резултат /ЕСКО договори/

ЕСКО услугите са бизнес модел, заимстван от развитите европейски страни и САЩ. Дава изключителни възможности за реализиране на проекти по енергийна ефективност в комбинация със възобновяеми енергийни източници. Моделът се развива в България от няколко години, но към настоящия момент пазарът за такъв тип услуги не е достатъчно развит. ЕСКО фирмите са специализирани в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението, респективно разходите за енергоносители. Фирмите използват собствени или привлечени от трета страна средства за покриване на всички инвестиционни разходи за осъществяването на даден проект и получават своето възнаграждение от постигнатите икономии в периода, определен като срок на откупуване. Задължението на клиента е да осигури средствата за годишните енергийни разходи, равни на правените от него преди внедряването на енергоспестяващите мерки. За да се изпълни тази услуга, между възложителя и изпълнителя се сключва специфичен договор, наречен ЕСКО договор или договор с гарантиран резултат. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, нормативно регламентирани в специализирана наредба към ЗЕЕ, която е насочена към осъществяване на мерки по енергийна ефективност в сгради държавна и общинска собственост.

Тъй като вложените средства по такъв тип проект се изплащат от реално достигнатите икономии, целият финансов, технически и търговски риск се поема от ЕСКО фирмата. Страни по такъв тип договори могат да бъдат общините, от една страна, и фирми за енергоефективни услуги (ЕСКО), от друга страна. Най-често този тип договори са със срок между 5 и 10 години, но тенденцията е този срок да бъде увеличен. Това ще даде възможност за осигуряване на дългосрочен ангажимент за цялостна поддръжка на сградния фонд и ще облекчи значително бюджета на общината, при икономически най-изгодни условия. След изтичане на срока на договора подобренията остават за собственика на обекта.

Въпреки че този тип договори основно се свързват с внедряването на енергоспестяващи мерки, подмяната на горивната база и въвеждането в експлоатация на котли, използващи биомаса е една от най-често предлаганите мерки, особено в районите с богати ресурси на дървесина. Осъществяването на такъв договор довежда не само до по-пълното оползотворяване на местните ресурси от биомаса, но и до подобряването на сградния фонд.

Супер ЕСКО

Един от начините за стимулиране на пазара на ДГР от страна на държавата или общината е създаването на т.нар. Супер ЕСКО. Това обикновено е институция, частично или изцяло притежавана и финансирана от държавата или общината, която играе ролята на агрегатор на сделки и източник на финансиране. По този начин, чрез набиране на множество проекти и наемането на ЕСКО фирми за тяхното изпълнение, Супер ЕСКОто преодолява два основни недостатъка на тази индустрия – от една страна на пазара се появяват едновременно значителен обем договори (което привлича инвеститорите), а от друга страна се осигурява финансиране на местните ЕСКО компании за изпълнение на повече договори, при запазване на стриктен контрол върху изпълнението на енерго ефективните мерки и постигането на изискуемите енергийни спестявания.

Механизъм за финансиране чрез сметката за енергия

Финансирането по сметка е механизъм, при който дружество за комунални услуги предоставя капитала за финансиране разходите за енергийна ефективност или инвестиции в енергия от възобновяеми източници в дадена сграда. Инвестициите след това се изплащат от собственика на сградата чрез месечна сметка за комунални услуги. Съществуват няколко форми на финансиране чрез битови сметки (или местни данъци), които са добре установени в САЩ и понастоящем се пилотират в целия ЕС.

Финансов механизъм на европейското икономическо пространство 2021 – 2027

Със значителен финансов ресурс, предоставени от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия (донори), могат да бъдат финансирани проекти за местно развитие и намаляване на бедността, енергийна ефективност и сигурност, опазване на околната среда и развитие на предприемачеството в областта на културата.

В програмна област „Възобновяема енергия, енергийна ефективност и сигурност на енергийните доставки“ е предвидена безвъзмездна финансов помощ, предоставена от Финансовия механизъм на ЕИП за проекти в следните сфери:

- подобряване на енергийната ефективност в производството, разпределението и/или крайното потребление на енергия (индустриалния сектор и домакинствата);
- производството на енергия от възобновяеми източници (основно хидроелектрическа и геотермалната енергия) и/или нейното разпределение;
- оползотворяване на енергия от отпадъци при индустриалните процеси;
- сигурност на енергийните доставки чрез диверсификация;
- политики за използване на енергията от възобновяеми източници във всички сектори на икономиката;
- развитието на енергийните пазари и подобряване на газовата и електрическата инфраструктура.

Програмата цели редуцирането на емисиите на парникови газове и/или тяхното елиминиране чрез осъществяване на мерки за енергийна ефективност при разумни разходи.

Приоритетно ще бъдат подпомагани двустранните партньорства, предлагащи добавена стойност.

Финансиране по оперативни програми 2021 - 2027 г.

Обвързване на инвестициите с очакваните резултати

Предвижда се всички оперативни програми на национално равнище да имат рамка за изпълнение с количествено измерими цели - брой на разкритите работни места, новопостроени автомагистрала и пътища на TEN-T, новоизградена ВиК мрежа и др. С новата рамка се въвежда и годишен преглед на изпълнението под формата на политически диалог между органите, отговарящи за конкретната програма, и Европейската комисия.

Ефективността на програмите ще се оценява и по време на т.нар. средносрочен преглед. Първоначално ще бъдат програмирани само първите 5 години. Средствата за оставащите две години - 2026 г и 2027 г., ще се разпределят на основата на съществен и задълбочен междинен преглед и оценка на всяка една от програмите, водещи до съответното препрограмиране през 2025 г. Междинният преглед ще определи дали са необходими промени в програмите въз основа на нововъзникващите приоритети, степента на изпълнението им и на най-актуалните специфични препоръки за всяка държава.

Намаляване на административната тежест

Новата нормативна уредба систематизира и засилва използването на опростени варианти за разходите, т.е. възстановяване на средства на база фиксирана сума, стандартни таблици за единични разходи или еднократни суми. Това ще създаде възможност плащанията по проектите към крайните бенефициенти да бъдат извършвани без необходимостта от представянето на всяка една фактура или фиш за заплата на контролиращите органи. Средства ще могат да бъдат възстановявани и въз основа на постигнатите проектни резултати. Този вариант ще допринесе за ориентирано към качеството изпълнение на проектите и ще позволи плащания въз основа на постигнатото и потвърденото качество.

Предвидени са и реформи, насочени към по-опростен и по-пропорционален контрол и одит на изпълняваните проекти, в т.ч. по-малко проверки. По-конкретно, за да се осигури подходящ баланс между ефективното и ефикасното изпълнение на проектите и свързаните с него административни разходи и тежести, честотата, обхватът и приложното поле на проверките ще се основават на оценка на риска, която взема предвид фактори като типа на извършваните инвестиции, бенефициентите, както и на равнището на риска, установено при предишни проверки на управлението и одити. Всичко това означава драстично намаляване на административните разходи, и съответно по-малко документация.

Засилено използване на финансови инструменти

Финансовите инструменти ще бъдат ключов механизъм за изпълнение за инвестициите в периода 2021-2027 г., които пораждат приходи или икономии на разходи. Разпоредбите за използването им са опростени и актуализирани, за да се гарантира по-добро и по-лесно изпълнение и по-бързо стартиране в сравнение с настоящия програмен период. На доброволна основа държавите членки ще могат да прехвърлят част от своите средства по линия на политиката на сближаване към новия централно управляван фонд InvestEU, за да ползват гаранция, предоставена от бюджета на ЕС. Новият фонд обединява съществуващите финансови инструменти в единна структура, за да се засилят инвестициите в стратегически области като научните изследвания и иновациите, цифровите мрежи и нисковъглеродната икономика. Предложените промени включват и нови, по-ясни разпоредби за комбиниране на безвъзмездни средства и финансови инструменти в един и същ проект, като безвъзмездните средства ще се използват за покриване на части от инвестицията, които може да не генерират приходи. Очаква се това да спомогне за привличането на частен капитал и инвестирането му в проекти от обществен интерес.

В ход е програмирането на средствата от европейските фондове за следващия програмен период. Очаква се, че новите програми ще доведат до редица облекчения в няколко направления:

- Разработване и защита на "олекотени" оперативни програми, които отговарят на реалните проблеми и потенциали на територията/ целевите групи, които имат за цел да подкрепят.
- Префокусиране на националната нормативна уредба, регламентираща разходването на средства от фондовете, от акцент върху чисто счетоводните данни и административния процес към акцент върху по-бързите и по-устойчивите резултати, в т.ч. създаване на разпоредби, които да гарантират дългосрочността, ефективността и ефикасността на инвестициите в инфраструктура, производствени дейности, обучения на възрастни и т.н., и да предотвратят използването на фондовете за неправомерни облаги.
- По-добро структуриране на националните програмни органи и осигуряване на съгласуваност и синергия помежду им, с цел създаване на реална възможност за прилагане на интегриран подход в провежданата политика и възможност за надграждане на постигнатите през настоящия програмен период резултати.
- Въвежда се облекчение в системата от стратегически документи за регионално развитие, но и се увеличава отговорността за правилното и фокусирано дефиниране на предизвикателства и интегрирани решения за тяхното решаване в контекста на политиката за териториално сближаване.

Кредитно финансиране

Община Стрелча следва да анализира възможностите си за обслужване на кредити, според бюджета си, и в съответствие със Закона за публичните финанси. Банкови кредити могат да се използват преимуществено като собствено участие, мостово финансиране и за изготвяне на енергийни обследвания, на предпроектни проучвания и проектни предложения, необходими за кандидатстване по оперативните програми и програмата за развитие на селските райони.

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ /ФЕЕВИ/ е структуриран като самофинансиращ се търговски механизъм и служи за подпомагане на инвестициите в енергийна ефективност и за поощряване развитието на работещия пазар за енергийна ефективност и ВЕИ в България. Основната екологична цел на ФЕЕВИ е да подпомага идентифицирането, разработването и финансирането на осъществими проекти за подобряване на енергийната ефективност, водещи до намаляване на емисиите от парникови газове в атмосферата. Фондът изпълнява функциите на финансираща институция за предоставяне на кредити и гаранции по кредити, както и на център за консултации. ФЕЕВИ оказва съдействие на български фирми, общини и частни лица за изготвянето на инвестиционни проекти за енергийна ефективност и ВЕИ. Фондът предоставя финансиране, съфинансиране или гарантиране пред други финансови институции.

Бенефициенти могат да бъдат както общини, така и търговски дружества и физически лица, на които се предоставят следните типове финансови услуги:

- 1) кредити с годишна лихва между 4.0 % и 7 % за общини и между 3.5% и 5.5% за корпоративни клиенти;
- 2) частични гаранции по кредити - 50% и 80%;
- 3) портфейлни гаранции за фирми за енергийни услуги (ЕСКО фирми) или за саниране на жилищни сгради.

Финансират се проекти с размер от 30 000 до 3 млн. лв. и възвращаемост до 7 години.

Европейски фонд за енергийна ефективност

Европейският фонд за енергийна ефективност /ЕФЕЕ/ (European Energy Efficiency Fund – EEEF) е механизъм на Европейската комисия, който предоставя финансиране за публичния сектор на проекти, обвързани с поставените от Европейския съюз цели за редуциране на емисиите парникови газове.

Бенефициенти могат да бъдат общини, местни и регионални институции, както и публични и частни представители на тези власти. ЕФЕЕ/EEEF е фонд за подпомагане разработването на нови проекти или на допълнителни етапи на вече съществуващи проекти. Фондът не предоставя безвъзмездна финансова помощ, а предлага

маркетингово решение за финансиране под формата на заеми със срок на изплащане до 15 години. Максималната сума, която може да бъде съгласувана по даден проект, е 25 млн. евро. Лихвите за връщането на заема зависят от риска на инвестицията, като може да бъде договорена фиксирана или плаваща лихва.

Национален план за възстановяване и устойчивост

Основната цел е намаляването на въглеродния отпечатък и енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, публичните и бизнес сгради, както и чрез насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници. От ключово значение ще е модернизирването на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната, както и завършването на осъществяваната реформа на пазара на електрическа енергия в посока пълна либерализация. Изследването и пилотното развитие на слабо развити на този етап в България нисковъглеродни енергийни решения е друга приоритетна област в посока декарбонизация за страната.

Реформи и/или инвестиции:

- Създаване на Национален фонд за декарбонизация;
- Улесняване и повишаване ефективността на инвестиции в енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
- Разработване на дефиниция и критерии за "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергетиката за целите на либерализацията на пазара и финансирането на проекти за енергийна ефективност;
- Енергийна ефективност в сграден фонд;
- Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи;
- Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление;
- Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия;
- Обслужване на едно гише;
- Стимулиране на производството на електроенергия от ВЕИ и подпомагане на процеса по декарбонизация и намаляване на административната тежест при присъединяването и оперирането на ВЕИ;
- Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход;

- Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика;

- Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород;

Финансиране чрез битови сметки (on-bill financing)/Местни данъци (on-tax financing)

Финансирането чрез битова сметка (или местни данъци) е заем, който обикновено се предоставя на крайния потребител от местно дружество за комунални услуги (или община) или комбинация от ESCO и финансова институция и се използва за подобряване на енергийната ефективност и генерирането на енергия от възобновяеми източници в сградите. След това заемът се изплаща на заемотателя чрез сметките за комунални услуги (ток, топлофикация, вода и пр.) или чрез годишния данък върху имота, а икономии на енергия, получени от подобренията, следва да позволят достатъчни парични икономии за покриване на погасяванията на вноските. Характеристиките на този тип финансов механизъм включват:

- Капиталът за програми за финансиране чрез битови сметки може да идва от публични източници (бюджети на централното или местното управление) или от частни – финансови институции, компании за комунални услуги и др.
- Ниският риск от неизпълнение се осигурява чрез стандартни процедури за събиране на таксите за комунални услуги, включително прекъсване предоставянето на услуги
- Одобренията се основават на кредитна проверка на предишни плащания по сметки за комунални услуги (обикновено за предходни 12 месеца), осигуряваща бърза процедура за одобрение. Кандидатстването става на „едно гише“ в офиса на компанията за комунални услуги, което допълнително улеснява крайния потребител.

Публично – частно партньорство

Една от възможностите за осъществяване на проект за използването на ВЕИ е посредством създаването на публично – частно партньорство /ПЧП/ между община и представители на частния сектор. В случаите когато общината не разполага с достатъчно собствени и привлечени средства, за да може да реализира мащабен проект за оползотворяването на ВЕИ, един добър вариант е да се открият бизнес и други партньори, които да се включат в проекти от взаимен интерес. Подобни проекти, при които може да се използва такава форма на инвестиране, са: изграждане на фабрика за биогорива (пелети и дървесни трески) – общината може да участва с предоставяне на терен и осигуряване на суровина за фабриката; изграждане на мини ВЕЦ – терени и инфраструктура; изграждане на малки топлоцентрали – терен и осигуряване на гориво.

Публично – частното партньорство може да бъде от ключово значение за финансирането на проектите, тъй като по някои от оперативните програми общината не може да кандидатства сама, а е необходимо да се осигури и партньор.

Програма LIFE - инструментът на ЕС за финансиране в областта на околната среда и действията по климата

Програма LIFE е инструмент на ЕС за финансиране в областта на околната среда и действията по климата, създаден през 1992 г. През изминалия период на финансиране 2014 -2020 г. се разполагаше с бюджет от 3.4 млрд. евро. За следващия дългосрочен бюджет на ЕС за периода 2022 -2027 г. Комисията предлага да се увеличи финансирането по LIFE с почти 60%. Една от основните приоритетни области е стимулирането на инвестициите и подкрепящите дейности, насочени към енергийната ефективност, особено в европейските региони, които изостават в прехода към чиста енергия. Както частни, така и публични участници могат да кандидатстват за различна подкрепа на проекти, стига тя да е свързана с околната среда и действията по климата.

Фонд за енергетика и енергийни икономии

Фонд енергетика и енергийни икономии (ФЕЕИ) е акционерно дружество със специална инвестиционна цел. ФЕЕИ е първият фонд в България, който инвестира в секюритизация на вземанията по договори за енергийна ефективност, т.е. инвестиране на набраните чрез издаване на ценни книжа парични средства във вземания, приоритетно от реализация на проекти в сферите енергетика и енергийна ефективност. Дейностите/мерките, които се финансират от ФЕЕИ са: реализация на публично-частни партньорства в сферата на енергийната ефективност основно в 3 направления – сгради, проектирани и построени до 1998 г.; промишлени предприятия и инфраструктурни проекти; осъществяване на проекти по енергийната ефективност на сгради, общинска и държавна собственост, изпълнение на енергоефективни мероприятия в промишлеността, инженеринг за намаляване на енергийните разходи в предприятия; мерки за енергийната ефективност на улично осветление; комплексни услуги – енергийно обследване, анализ и моделиране, подбор на мерки, проектиране, финансиране, изпълнение и мониторинг.

Бенефициенти могат да бъдат както общини, така и корпоративни клиенти и частни лица. Въпреки, че ФЕЕИ е ориентиран предимно към енергийната ефективност, такива мерки биха могли да се комбинират с подмяна на горивна база и използване на биогорива, както за отопление така и за промишлени нужди.

8. МОНИТОРИНГ, ИНДИКАТОРИ, ОБРАТНА ВРЪЗКА

За постигане на максимална ефективност от изпълнението на Стратегията е необходимо да се осъществява постоянен мониторинг на заложените индикатори. Оценката на изпълнението се извършва чрез сравняване на постигнатите резултати с данните за изходното състояние и базисния сценарий.

Определянето на индикаторите за оценяване на резултатите от изпълнението на Стратегията е от решаващо значение за крайния успех и за практическата полза от мониторинга. Основно изискване по отношение на индикаторите е те да са ясни и измерими, което е предпоставка за тяхното обективно отчитане.

Възможни са разнообразни индикатори, като списъкът не е изчерпателен:

- обем на осъществените инвестиции (хил. лева);
- спестена енергия (в абсолютни стойности - kWh) или намалена консумация на енергия (изразена като процентно съотношение);
- специфична консумация на енергия (kWh/m² застроена площ на сградата или kWh/жител);
- равнище на комфорт (температура на помещенията или степен на осветеност на помещения или улици);
- количество намалени емисии (в абсолютни стойности – tCO₂ или в процентно намаление спрямо предишни емисии);
- енергийно обновена разгъната застроена площ на сгради (m²) или спрямо броя на населението (m²/жител);
- степен на възвръщаемост на осъществените инвестиции (като стойност на нормата на възвръщаемост - IRR или като срок на откупуване - PB);
- себестойност на единица спестена енергия или намалени емисии (лв/kWh спестена енергия или лв/tCO₂ намалени емисии).

Регистрираните стойности е препоръчително да се попълват в табличен вид.

Събраната информация, сравнението и направените изводи се оформят в Отчет, който се представя на общински съвет, изготвя се по утвърден образец и се изпраща в АУЕР.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изготвянето и изпълнението на Общинската стратегия за устойчиво енергийно развитие 2022-2030 година на Община Стрелча е важен инструмент за регионалното прилагане на държавната енергийна и екологична политика. Изпълнението на програмата ще спомогне за изграждането на устойчива енергийна политика на местно равнище, ще подобри координацията между различните структурни звена при решаване на проблемите по насърчаване повишаването на енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници, ще изясни икономическите, екологичните и социални аспекти при усвояване потенциала на енергията от възобновяеми източници, ще повиши нивото на информираност на населението за прилагане на мерки за енергийна ефективност и за използването на енергията от възобновяеми източници.

Настоящата програма, като стратегически документ с отворен характер, може да бъде изменяна, допълвана и актуализирана в целия си срок на действие в зависимост от наличието на нови данни, промяна в текущите обстоятелства, в инвестиционните намерения и възможностите за финансиране на заложените цели.